

De Barones

door Pieter Kaptein

Het geschiedde een paar weken terug: ik nam de editie AD De Drechtsteden tot mij en werd getroffen door de kop boven een bericht. 'Boek over leven NSB-dochter'. In het stuk stond dat de dag erna het eerste exemplaar van een biografische roman 'De Barones' geschreven door Janny de Heer, in het Ambachtse in Den Brommert aan burgervader Jan Heijkoop overhandigd zou worden. Het ging om een 270 bladzijden tellende publicatie van uitgeverij In de Knipscheer, waarvan ik later zou traceren dat zij een pracht van een foto op de omslag levert: de Grote Kerk in Dordrecht gezien vanaf het water.

*

Het opschrift met NSB-dochter wierp mij terug in de tijd. Mijn vader zaliger had het ook lang na 1945 nog over zijn dorpsgenoten die fout in de oorlog zouden zijn geweest. Een schoenmaker, een olieboer, dochters van een bakker, een buurmeisje behoorden tot deze chronique scandaleuse. Ik begreep dat hun dorpsgenoten ook na hun berechting het heulen met de Duitsers kwalijk bleven nemen. 'Mijn eerste kennismaking met 'De Barones' leerde mij dat ook de hoofdpersoon uit Zwijndrecht van verraad beticht bleef worden. Ook al was ze in de oorlog nog maar een kind.

*

In het AD van vrijdag 25 maart las ik een bijdrage van Saskia Lensink met de titel 'Ik schaamde me voor alles'. Ik geef het artikel onverkort aan u door. Dat doe ik ook met een verhaal van Wim Uithol onder het opschrift 'Het verhaal van een vrouw die erfelijk belast door het leven moest gaan' zoals geplaatst in De Brug. Mijn voorstel aan u is 'De Barones' tot u te nemen, opdat wij later over de roman gebaseerd op het leven van Mijnsje Bezemer van gedachten kunnen wisselen.

*

Saskia Lensink; 'Met jou wil ik niks te maken hebben,' snauwt Lenie haar vroegere buurmeisje Mien Bezemer toe als ze elkaar bij een Dordtse supermarkt tegenkomen. Het is op dat moment 60 jaar na de Tweede Wereldoorlog. Lenie en Mien zijn dan allang geen meisjes meer, laat staan buurmeisjes. Het zijn twee vrouwen op leeftijd die elkaar jaren niet hebben gezien. 'Ik ben bij de uitgang van de supermarkt blijven wachten tot Lenie weer naar buiten kwam,' vertelt de nu 77-jarige Mien.

*

'Toen vertelde ik haar dat mijn ouders NSB'ers waren en niet ik. Dat kon ook niet, ik was 6 jaar toen de oorlog was afgelopen. Ik vertelde haar dat mijn ouders mij vernederden en sloegen. Dat mijn moeder de hele dag vloekte. Na de oorlog werd ik door iedereen met de nek aangekeken vanwege mijn foute ouders.' Als Lenie dat hoort, ontdooit ze. Later drinken de twee zelfs koffie met elkaar.

*

Het was de 'nieuwe Mien' die bij die supermarkt zo zelfbewust voor zichzelf opkwam, vertelt Janny de Heer, auteur van het boek 'De Barones' over het leven van Mien Bezemer. 'Als die ontmoeting 10 jaar eerder had plaatsgevonden, had Lenie de 'oude Mien' aangetroffen. En die zou stilletjes zijn afgedropen.' Want die 'oude Mien' heeft heel veel depressies, therapieën en opnames op psychiatrische afdelingen moeten doorstaan om een diep minderwaardigheidscomplex te overwinnen.

*

'Ik heb zelfmoord willen plegen,' vertelt ze. 'Altijd wilde ik de fouten van mijn ouders goedmaken. Ik schaamde me voor alles. Een 'NSB-jong' werd ik genoemd. Mij moesten ze niet.' Als kind van Zwijndrechtse NSB'ers moest Mien achterin de klas zitten en mocht ze niet bij haar vriendinnetje over de vloer komen. Maar de vijandigheid kwam niet alleen van de buitenwereld. Haar moeder noemde Mien vaak spottend 'Mevrouw de Barones'. Bijvoorbeeld toen Mien kort na de oorlog een flesje slasaus kocht omdat moeder de sla altijd aanmaakte met azijn.

'Dat spul vreet je maar als je het huis uit bent,' snauwde haar moeder. De manier waarop ze haar kroost binnenriep om te komen eten was ook niet bepaald liefdevol: 'Vuile longlijers, kom binne vrete!' In de buurt waren ze niet dol op Miens ouders. Haar moeder had als bijnaam Pietje de Duvel. En als Pa Bezemer, een grote, sterke vent, naar buiten kwam, ging iedereen snel naar binnen. Hij zat in de oorlog bij de WA, de Weerbaarheidsafdeling van de NSB, een soort knokploeg.

*

Hij heeft verschillende mensen verraden. Na de oorlog zat hij 5 jaar in de gevangenis, zijn vrouw 2 jaar. Toch heeft De Heer ook wel begrip voor Miens ouders. 'Ze moeten enorm verbitterd geweest zijn,' vertelt ze. 'Door hun arrestatie zijn ze alles kwijtgeraakt, tot het speelgoed van de kinderen toe. En later kregen ze een piepklein huisje toegewezen. Terwijl mevrouw Bezemer alleen bij de Winterhulp zat, een nationaalsocialistische organisatie die zich richtte op liefdadigheid. Zo heel slecht was dat niet.'

*

Liefdeloos In 1959 trouwde Mien met Kees, een tirannieke echtgenoot. Hij stond niet toe dat Mien zelfstandig de deur uitging en sprak haar alleen aan met 'mevrouw' of 'hé'. Pas na 30 jaar had Mien de kracht om dit liefdeloze

huwelijk te beëindigen. Tegenwoordig is ze gelukkig met Karel Fonteyn, een Joodse man wiens ouders in een concentratiekamp omkwamen. 'Wij zijn beiden oorlogsslachtoffers,' stelt Mien'

Wim Uithol: 'In het gebouw waar Het Historisch Genootschap is gevestigd, vond op donderdag 17 maart de presentatie plaats van het nieuwste boek van Janny de Heer. Een biografische roman die zich afspeelt in en rondom Zwijndrecht, met een tijdlijn die begint rond en in de Tweede Wereldoorlog. Het verhaal is gebaseerd op het leven van Mijnsje (Mien) Bezemer, die tijdens de presentatie van het boek ook zelf aanwezig was.

*

Janny de Heer woonde vier jaar op Curaçao en deed er historisch onderzoek, dat in 1999 resulteerde in haar debuut 'Landskinderen van Curaçao', drie historische verhalen in 2015 opnieuw uitgebracht onder de titel Yu di tera / Landskinderen. In 2000 won zij met Vrouw tegen Vrouw de Pipistrellus Proza Prijs. Vanaf 2002 leidde zij de Schrijversgroep in Den Helder; met die groep schreef Janny de Heer de musical Zielsverwanten (gebaseerd op het werk van Annie M.G. Schmidt), die aldaar in 2005 werd opgevoerd in de Schouwburg.

*

In 2008 verscheen Hey buddy de andere voet is voor jezelf, een biografie over Huib Wijnants, die als marineman in de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië o.a. de Japanse bezetting (internering, krijgsgevangenschap, dwangarbeid) meemaakte. In Suriname verrichtte zij uitgebreid historisch onderzoek voor het schrijven van Gentleman in slavernij, een roman over een Duitse immigrant in het 19de eeuwse Suriname, haar eerste boek bij Uitgeverij In de Knipscheer.

*

In een afgeladen 'Den Brommert' presenteerde de schrijfster haar laatst uitgebrachte boek 'De Barones'. Het verhaal van een kind dat in de oorlogsjaren een stempel 'kind van' meekreeg. Op vijfjarige leeftijd werd zij het meisje van die foute ouders. Dolle Dinsdag betekent een keerpunt in het leven van Mijnsje (Mien) Bezemer. Amper vijf jaar oud, maar haar jeugd is vanaf deze dag definitief voorbij.

*

In de ogen van anderen is ze voor altijd 'het kind van' NSB'ers. Besmet, bezoedeld, fout en onbetrouwbaar. Dat is de buitenwereld. Er is ook een binnenwereld, het gezin. In dat gezin zijn de ouders verbitterd, vooral tegenover de overheid die hun alles heeft afgenomen; hun bezittingen heeft geconfisqueerd, gevangenisstraf heeft opgelegd en stemrecht ontnomen. Dit onrecht zal en moet worden rechtgezet, en daartoe worden ook de kinderen gebruikt, soms tegen het belang van die kinderen zelf in.

*

Op alle mogelijke manieren wordt Mien door haar eigen moeder tegengewerkt als zij iets probeert te bereiken in de maatschappij. Smalend noemt ze haar dochter: 'de Barones'. Mien moet zich niets inbeelden en niet denken dat het ooit wat met haar worden zal. Hetzelfde gevoel geeft haar later haar echtgenoot, die haar 'mevrouw' of 'zij' noemt. Hij manipuleert en tiranniseert haar en toont geen enkele vorm van genegenheid.

*

Door ziekte van burgemeester Jan Heijkoop was wethouder André Flach aanwezig om tegelijkertijd met mevrouw Bezemer een eerste exemplaar te ontvangen uit handen van de schrijfster. De boeken, uitgegeven door uitgeverij 'In de Knipscheer' (kleurrijkste uitgever van Nederland voor avontuurlijke

lezers) zijn in Ambacht te koop in Den Brommert tijdens de openingsuren van de tentoonstelling en in de betere boekhandel.'

'De Barones' kunnen u en ik niet ongelezen laten!

Bron:

RTV Holland en RTV Alblasserwaard (radiostations, kabelkranten, websites), 28 maart – 3 april 2016

Culturele Raad Papendrecht (Cultuurmix), 4 april 2016